

DOI: <https://doi.org/.....>

УДК 711.4

Древаль Ірина Владиславівна,

*доктор архітектури, доцент,
професорка кафедри містобудування*

*Харківського національного університету міського господарства
імені О. М. Бекетова*

dreval3000@gmail.com

<http://orcid.org/0000-0002-8157-1467>

Жабіна Ганна Ігорівна,

аспірантка кафедри містобудування

*Харківського національного університету міського господарства
імені О. М. Бекетова*

nyuta.jhabina@gmail.com

<http://orcid.org/0000-0001-5898-6173>

СУСПІЛЬНІ ПРОСТОРИ В ЗОНАХ ВПЛИВУ СТАНЦІЙ МЕТРОПОЛІТЕНУ

Анотація: у статті висвітлюється важливі питання формування суспільних просторів в зонах впливу станцій метрополітену. Потреба в їх архітектурно-містобудівному упорядкуванні обумовлює необхідність теоретичного осмислення даного явища, що і визначає актуальність даної роботи. Суспільні простори розглядаються як загально доступні ділянки міської території, де відбуваються неформальні комунікації, короточасний відпочинок городян та надання окремих послуг суспільного обслуговування. Розміщення даних об'єктів в структурі транспортно-комунікаційного каркасу міста створює передумови для формування своєрідної цілісної мережі суспільних просторів, які виконують особливу комунікативну функцію життєдіяльності міської громади.

В роботі уточнені поняття «зона впливу станцій метрополітену» та «суспільний простір», визначено три групи факторів, які впливають на функціонально-планувальну організацію даного типу міського простору.

Ключові слова: суспільні простори; зони впливу станцій метрополітену; фактори впливу; функціонально-планувальна організація.

Постановка проблеми. Однією з особливостей життєдіяльності сучасного міського населення України є збільшення різноманіття проявів його соціальної активності. Це стимулює відповідне ускладнення внутрішньої організації міських просторів, появу об'єктів з новими функціонально-просторовими характеристиками. До таких об'єктів, що активно розвиваються, можна з

упевненістю віднести так звані суспільні простори – ділянки міської території, де відбуваються неформальні комунікації, короткочасний відпочинок городян. Традиційно, такі процеси локалізувались в міських скверах, садах, парках, бульварах, набережних. Однак, в останній час в містах України поряд з вже сформованою інфраструктурою відкритих озелених просторів загального користування на ділянках з високою щільністю денного населення стали з'являтися своєрідні «лакуни» короткочасного відпочинку, спілкування і навіть перфоменсів. Цей новий, специфічний різновид суспільних просторів активно формується в зонах об'єктів громадського обслуговування, транспортно-пересадочних вузлах, на пішохідних еспланадах. Утворення даних об'єктів в структурі транспортно-комунікаційного каркасу міста створює передумови для формування своєрідної цілісної мережі суспільних просторів, які виконують особливу комунікативну функцію життєдіяльності міської громади.

Даний процес не рідко носить стихійний характер і ще не отримав достатнього наукового осмислення і відображення в нормативній документації країни. Так, в основному державному нормативному документі, який регулює формування і розвиток міст «Планування і забудова територій» відсутнє поняття «суспільний простір» як елемент відкритих, вільних від забудови територій, хоча за змістом до нього близькі такі поняття як «пішохідна зона», «мережа упорядкованих пішохідних маршрутів», «розвинена пішохідна зона (відкриті площі і пішохідні вулиці)»[8]. Це підтверджує важливість даної роботи.

Актуальність дослідження означеного питання обумовлена також загальною тенденцією вдосконалення урбанізованого середовища – його гуманізацією. Потреба в упорядкованих суспільних просторах і обумовлює необхідність теоретичного осмислення і професійного підходу до їх формування. Про важливість дослідження проблеми архітектурно-містобудівного упорядкування суспільних просторів в структурі сучасного міста було наголошено у стратегії сталого розвитку на 2016-2030 р.р., яка була сформульована і прийнята на конференції ООН ще в травні 2015 р.[17].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукового досвіду за темою дослідження проводився як у напрямках вивчення наукових робіт з питань формування суспільних просторів, так і робіт, які присвячених транспортно-пересадочним вузлам, в тому числі, у зонах впливу станцій метрополітену. Так, соціально-функціональні аспекти формування суспільних міських просторів розглянуто в роботах таких авторів як: Т. Баталина, Я. Гейл, В. Глазичев, Б. Гройс, С. Серикжанова, Холлис Л. та ін. [1, 5-7, 14, 19, 20]. Дослідники солідарні у висновках, що суспільні простори грають важливу роль в процесах життєдіяльності городян, формують їх самосвідомість, створюють

ідентичність та унікальність міських територій [3, 9-13]. Питання просторової організації суспільних просторів розглянуто у роботах І. Єстеревської, Л. Гайкової, М. Вотіновата ін. [3, 4, 10]. Однак, саме суспільні простори зон станцій метрополітену ще досліджені недостатньо.

Різні аспекти організації територій транспортно-пересадочних вузлів досліджені в роботах таких авторів як: М. Блінова, І. Линник, В. Сисоєва, та ін. [3, 12, 16] Авторами запропоновані різні підходи до класифікації цих об'єктів, визначенню їх складових елементів, розмірів зон впливу, структурно-планувальної організації, дизайну середовища. Однак, питання щодо архітектурно-містобудівного вдосконалення зон станцій метрополітену ще не вичерпано, особливо в аспектах його гуманізації, в тому числі шляхом створення локацій суспільних просторів.

Метою даної роботи є розгляд факторів, що впливають на особливості архітектурно-містобудівної організації ділянок суспільних просторів в зонах впливу станцій метрополітену, як важливих ресурсів розвитку їх мережі в структурі сучасного міста.

Завдання дослідження полягають у такому:

- уточнити зміст понять «зони впливу станцій метрополітену» та «суспільні простори»;
- визначити фактори, що впливають на особливості архітектурно-містобудівної організації суспільних просторів в зонах станцій метрополітену.

Методика дослідження включає аналіз і систематизацію даних наукових робіт і нормативних документів, термінологічний аналіз, натурні дослідження, в тому числі фотофіксацію. Дослідження виконано на основі вивчення зон впливу станцій метрополітену в м. Харкові, який має другу за потужністю мережу цього виду громадського транспорту в Україні.

Основна частина. Поняття «зони впливу станцій метрополітену» споріднено поняттю «зони впливу транспортно-пересадочних вузлів» і в сучасній науковій літературі визначаються як території, що безпосередньо сполучаються з вузловими елементами транспортної мережі - як міського транспорту, так і зовнішнього. Станції метрополітену є важливими комунікаційними вузлами міста, і разом з ділянками зупинок інших видів міського транспорту, що, як правило, знаходяться поруч, утворюють цілісні функціонально-територіальні комплекси. Специфічною особливістю даних об'єктів є, насамперед, їх велика транзитна потужність. Так, наприклад, станції харківського метрополітену обслуговують за добу (18 годин роботи) в середньому від 30 до 60 тис. пасажирів [14]. Їх цільові переміщення в зоні станції сприяють розвитку розгалуженої мережі пішохідних комунікацій і

розміщенню вздовж неї таких елементів суспільного обслуговування як вулична торгівля, засоби інформації, куточки короткочасного відпочинку.

Суттєвою містобудівною характеристикою зон впливу станцій метрополітену є розміри їх територій, що залежать від рангу транспортного вузла, місця цього розташування в структурі міста, особливостей містобудівної ситуації ділянки розміщення. Метрополітен, як вид транспорту з великим перевізним потенціалом, чинить значний вплив на структурну організацію міста в цілому. Він є тим каркасом, навколо якого активізується економічна та соціокультурна діяльність, концентруються інші види міського пасажирського транспорту ведеться житлове будівництво. Слід наголосити, що ділянки міського простору в зонах впливу станцій метрополітену характеризуються не тільки значною щільністю забудови і транспортною зв'язністю, а й високим рівнем соціальної активності денного населення. Оскільки метрополітен (найбільш швидкий вид міського пасажирського транспорту) пов'язує різні райони міста, то зони його станцій мають високий комунікативний потенціал. Завдяки цьому сьогодні вони набувають особливої цінності. Згідно останніх досліджень розміри зон впливу станцій метрополітену визначаються радіусом від 500 до 1000 метрів від його транспортного ядра [2, 16].

В роботі В. Сисоєвої обґрунтовано, що території таких зон структуруються в залежності від їх розміщення відносно укрупнених планувальних зон. Авторка рекомендує встановити межі ділянок радіусами 100, 300, 600 та 800 м від умовного центру транспортного вузла [16]. Цей висновок є вельми важливим для нашого дослідження. Натурні спостереження доводять, що саме на ділянках, розташованих в радіусі до 100 м від входів до станцій метрополітену, локації суспільних просторів формуються найбільш активно, а пішохідні зв'язки з ними простягаються на відстань до 600-800 м.

Поняття «суспільні простори» розглядається в багатьох наукових дослідженнях з соціології, урбаністики, дизайну міського середовища, архітектури та містобудування. Під суспільними просторами, науковці розуміють частину міського середовища, цілеспрямовано створюваного в інтересах городян і гостей міста для вільного самовираження, неформальних комунікацій, відпочинку та прояву своїх здібностей на благо суспільства [1, 3-7]. Ці простори відносно нового типу отримали у науковій літературі такі визначення як: «суспільний простір», «громадський простір», «публічний простір», *publicspaces* (англ). Суспільний простір включає в себе всі місця, які є суспільною власністю чи місця громадського користування, відкриті і доступні для використання для всіх. Такими місцями, зокрема, є вулиці, відкриті простори і громадські об'єкти. «Громадський простір розглядається як міська територія, на якій відбувається формування, відтворення та життя городян.

Ідеальною моделлю суспільного простору представляється сума трьох аспектів суспільного життя: соціального, культурного і політичного» [10, с.10]. У соціологічних дослідженнях відзначається, що головною особливістю публічних просторів є жвавість, людність, висока відвідуваність, доброзичлива соціальна атмосфера, що обумовлено їх головним функціональним змістом - бути осередком активності та обміну [15].

На основі аналізу наданих визначень та натурних обстежень зон впливу станцій метрополітену можна зробити висновок, що в їх структурі формуються локації які повністю відповідають характеристикам «суспільних просторів».

Дослідження територій зон впливу станцій метрополітену в м. Харкові показало, що планувально-просторова структура суспільних просторів приймає різні форми. Були виявлені їх два основні типи за способом виникнення:

- такі, що формуються стихійно і не мають чіткої структури (рис. 1);
- такі, що сформовані цілеспрямовано (за проектом) і мають упорядкований простір і функціональне наповнення (рис. 2).

Суспільні простори другого типу мають високий рівень благоустрою і включають: вуличні меблі, кіоски, інші елементи вуличної торгівлі, елементи озеленення, освітлення, рекламу. Це забезпечує комфортність перебування на даних територіях. Здебільшого такі ділянки розташовані в центральній зоні міста. Однак, в той же час, було виявлено, що планувальна організація шляхів пішохідного руху, розміщення місць короткочасного відпочинку, елементів оздоблення території часто не відповідають потребам функціональних процесів, які локалізуються на даних територіях. Це проявляється у надмірному скупченню пасажирів на ділянках транспортних зупинок, перехрещенню шляхів зустрічних пішохідних потоків, розміщенню елементів реклами, благоустрою на шляхах руху, недостатністю місць короткочасного відпочинку, паркувань велосипедів тощо. Тому вельми важливим було визначення факторів, що впливають на функціонально-планувальну організацію міського простору в зонах впливу станцій метрополітену.

Рис. 1. Приклад стихійного формування суспільних просторів в зонах впливу станцій метрополітену в м. Харкові (фото авторів)

Рис. 2. Приклади цілеспрямованого формування суспільних просторів в зонах впливу станцій метрополітену в м. Харкові (фото авторів)

В ході дослідження були визначені основні фактори, які впливають на функціональні планувальні параметри суспільних просторів в структурі досліджуваних об'єктів. Вони складають три групи:

- характеристики містобудівної ситуації;
- тип і ранг транспортно-пересадочного вузла;
- потреби пасажирів, які користуються станцією метрополітену, прилеглими зупинками міського транспорту, або відвідують дану територію з інших причин.

До першої групи факторів віднесено такі: місце розміщення в досліджуваній території в зонально-поясній структурі міста (центральної, серединної, периферійної), її функціональне наповнення, в тому числі наявність і характеристики центрів громадського обслуговування, характеристики транспортних магістралей, що межують з досліджуваною ділянкою, наявність і розміри відкритих озелених просторів, щільність забудови, конфігурація і загальна площа досліджуваної території. Ця група факторів істотно впливає на

зміст процесів життєдіяльності, які розгортаються в структурі суспільних просторів. Так, в ході дослідження виявлено, що в центральній зоні міста території наближені до станцій метрополітену, стають місцями активних неформальних комунікацій городян (станції метро Університет, Площа Конституції, архітектора О. М. Бекетова). Сюди часто прибувають мешканці міста та його гості для зустрічей і спілкування. Нерідко тут можна зустріти вуличних музикантів, співаків, торгівців квітами. В серединній зоні переважає транзитний рух та короткочасний відпочинок (станції метро Наукова, Ботанічний сад), а в периферійній – спостерігається найбільша активність вуличної торгівлі (станції метро Героїв праці, Пролетарська, Холодна гора). Так, тут формуються цілі стихійні ринки, які розташовуються вздовж основних пішохідних шляхів між входами до станцій метрополітену і транспортними зупинками. Наявність в зоні впливу станцій метрополітену торговельних комплексів значно підвищують соціальну активність та різноманіття руху. Присутність елементів озеленення сприяє формуванню локацій відпочину, вуличних перфоменсів.

Тип і ранг транспортно-пересадочного вузла впливає на об'єми пасажирських потоків, рівень відвідуваності території, співвідношення цільових і транзитних потоків, їх інтенсивність, циклічність наповнення кожного конкретного простору [12]. Наявність і особливості розміщення зупинок наземного міського транспорту, ранг міських магістралей визначає напрямки руху пішохідних потоків. Це, в свою чергу, впливає на планувальні межі та просторове розчленування суспільних просторів, їх благоустрій. Наявність інтенсивних транзитних пішохідних потоків потребує заходів їх просторової ізоляції від ділянок суспільних просторів, де локалізуються короткочасний відпочинок, або локації вуличної торгівлі, громадське харчування (відкриті площадки кафе, торговельних кіосків). Прикладом є суспільний простір біля станцій метро Університет, Наукова.

Значний вплив на функціонально-планувальну організацію суспільних просторів в зонах впливу станцій метрополітену мають потреби пасажирів, які користуються транспортно-пересадочним вузлом, або відвідують дану територію з інших причин. Найбільш характерними потребами є: забезпечення безпечного швидкого руху, добра орієнтація в просторі, отримання інформації, короткочасний відпочинок, отримання так званих «попутних» послуг громадського обслуговування (харчування, дрібної торгівлі).

Дослідження виявило, що за останні роки ці потреби зазнали чималих змін. Так, стало необхідним враховувати потреби мешканців міста, які користуються велосипедом, а також представників маломобільних груп населення. Збільшилися потреби в локаціях для неформальних комунікацій,

короткочасного відпочинку. Особливу роль при цьому грає фактор часового регламенту роботи метрополітену. Тому в зонах суспільних просторів почали з'являтися паркування для велосипедів, спеціально оснащені ділянки для людей з особливими потребами, в тому числі біо-туалети. Однак, залишаються не вирішеними такі важливі питання містобудівного формування суспільних просторів в зонах впливу станцій метрополітену як: планувальне розмежування транзитного руху і локацій відпочинку, визначення необхідної площі для усіх функціональних потреб життєдіяльності на ділянках суспільних просторів в тому числі для маломобільних груп населення, їх структурно-просторова та ландшафтна організація. Потребують особливої уваги і композиційні питання архітектурної організації досліджуваних ділянок. Це обумовлює актуальність продовження наукових досліджень цих важливих елементів міського простору.

На основі проведеного дослідження були зроблені такі висновки:

1. В структурі зон впливу станцій метрополітену формуються локації, які повністю відповідають характеристикам «суспільних просторів». Ці нові функціонально-просторові утворення є одним із складних і динамічних елементів системи суспільних просторів міста, що мають значні перспективи щодо формування цілісної мережі просторів даного типу. Високий рівень транспортної зв'язності даних ділянок та великі об'єми транзитного руху городян обумовлюють їх значний комунікативний потенціал.

2. Доведена доцільність удосконалення просторової організації територій суспільних просторів в зонах впливу станцій метрополітену з метою оптимізації їх функціонально-планувальної організації та благоустрою.

3. Визначені три групи факторів впливу на архітектурну організацію ділянок суспільних просторів, суміжних із зонами входів до станцій метрополітену. Їх дослідження в подальшому дозволить визначити прийоми та принципи функціонально-планувальної організації досліджуваних об'єктів у різних містобудівних ситуаціях та особливості формування їх мережі в структурі міста. Це, у свою чергу, сприятиме створенню кращих умов для активізації неформальних комунікацій мешканців міста, гуманізації міського середовища.

Список джерел

1. Баталина Т.С. Анализ особенностей формирования общественного пространства // Бизнес и дизайн ревю. 2017. Т. 1. № 1(5). С. 11[Электронный ресурс]. — Режим доступа:https://obe.ru/journal/2017_1/batalina-t-s-analiz-osobennostej-formirovaniya-obshhestvennogo-prostranstva.

2. Блінова М.Ю. Питання взаємодії метрополітену та просторово-планувальної структури міста Харкова на різних рівнях // Науковий вісник будівництва. – Харків: ХДТУБА, ХОТВ АБУ, 2006. - № 35. – С. 18-21.

3. Вотинов М. А. Реновация и гуманизация общественных пространств в городской среде: моногр. / М. А. Вотинов; Харьк. нац. ун-т. гор. хоз-ва им. А. Н. Бекетова. – Х.: ХНУГХ, 2015. – 153 с.

4. Гайкова Л.В. Потребительское зонирование при формировании городских общественных пространств. Академический вестник Уралниипроект РААСН № 4, 2013. [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/potrebitelskoe-zonirovanie-pri-formirovanii-gorodskih-obschestvennyh-prostranstv>.

5. Гейл Я. Города для людей. Изд. На русском языке Концерн «КРОСТ», пер. с англ. М.: Альпина Паблишер, 2012. 276 с.

6. Глазычев. В.Л., Егоров М.М. и др. Городская среда. Технология развития: настольная книга. М.: Ладья, 1995. 240 с.

7. Гройс Б. Публичное пространство – от пустоты к парадоксу. URL: [Электронный ресурс]. — Режим доступа: https://strelka.com/category_ru/strelka-press-3/?lang=ru11.

8. ДБН Б.2.2.-12: 2019 «Планування та забудова територій» [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <https://dreamdim.ua/wpcontent/uploads/2019/07/DBN-B22-12-2019.pdf>.

9. Dreval I.V Open spaces of Kharkov historical center and the problems of their architectural and urban planning transformation in modern conditions / International symposium «Environmental and engineering aspects for sustainable living» – Hannover, 28 november, 2018. – с. 10-11. ISBN 978-3-00-032886-2.

10. Етеревская И.Н. Принципы эколого-ландшафтного проектирования городских общественных пространств: на примере г. Волгограда: дис. канд. архитект. Волгоград, 2004. 256 с. [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <https://www.dissercat.com/content/printsi-py-ekologo-landshaftnogo-proektirovaniya-gorodskikh-obshchestvennykh-prostranstv-na-p>.

11. Кузьмин Ю. Во-первых, это выгодно: как создают общественные пространства в мире // <http://www.theinsider.ua/lifestyle/vo-pervykh-eto-vygodno-kak-sozdayut-obshchestvennye-prostranstva-v-mire/>.

12. Линник И.Э. Анализ влияния факторов внешней среды на объемы перевозок пассажиров метрополитеном / И. Э. Линник, В. П. Шпачук, А. И. Жабина // Сучасні проблеми архітектури та містобудування -2016.- Вип. 42. – С. 220-225 [Электронный ресурс]- Режим доступа http://nbuv.gov.ua/UJRN/Spam_2016_42_33

13. Общественные пространства как глобальный тренд. Круглый стол в ред. журнала «Эксперт». 6.09.2013. URL:[Электронный ресурс]. — Режим доступа: http://arph.ru/journalist_present.html?id=1531

14. Пассажиропоток в Харьковском метрополитене [Электронный ресурс]. —

Режим доступу: <http://www.transmedia.com.ua/kharkov/passazhiropotok.html>

15. Серикжанова С.С. Публичное пространство в современном городе / Сборник материалов с конференции «Глобальные вызовы и современные тренды развития высшего образования». — Алматы, 2012 [Электронный ресурс]. — Режим доступу: <https://articlekz.com/article/10959>.

16. Сысоева В. А. Особенности формирования городского пространства в зонах влияния станций метрополитена (на примере Минска): Дис. канд. арх.: 18.00.04 / БГПА.-МН., 2002. – 174.

17. ХАБИТАТ III Исследовательские доклады 11 — Общественное пространство [Электронный ресурс]. — Режим доступу: http://uploads.habitat3.org/hb3/11-Habitat-III-Issue-Paper-11_Public-Space_rus-AI_fin.pdf.

18. Харьков транспортный. Метро. Статистика. [Электронный ресурс]. — Режим доступу: <https://gortransport.kharkov.ua/subway/statistics/1>

19. Холлис Л. Города вам на пользу: Гений мегаполиса / Пер. С англ. – М.: Strelka 2015. – 432 с.

20. Шліпченко С, Тищенко І. (Не)Задоволення публічними просторами. Урбаністичні Студії III. (Представництво Фонду ім. Гайнріха Бюлля в Україні. Центр Урбаністичних Студій НаУКМА) – К.: Всесвіт, 2016. – 340 с. ISBN 978-966-8439-35-3 https://ua.boell.org/sites/default/files/urban_studies_3_edit.pdf

References

1. Batalina T.S. Analiz osobennostej formirovaniya obshhestvennogo prostranstva // *Biznes i dizajn revyu*. 2017. T. 1. №1 (5). S. 11 Available at: https://obe.ru/journal/2017_1/batalina-t-s-analiz-osobennostej-formirovaniya-obshhestvennogo-prostranstva. (in Russian)

2. Blinova M. YU. Pytannya vzayemodiyi metropolitenu ta prostorovo-planuval'noyi struktury mista Kharkova na riznykh rivnyakh // *Naukovyy visnyk budivnytstva*. – Kharkiv: KHDTUBA, KHOTV ABU, 2006. - №35. – S. 18-21. (in Ukrainian)

3. Gajkova L.V. Potrebitelskoe zonirovaniye pri formirovanii gorodskikh obshhestvennykh prostranstv. *Akademicheskij vestnik Uralniiproekt RAASN №4*, 2013. Available at: <https://cyberleninka.ru/article/n/potrebitelskoe-zonirovaniye-pri-formirovanii-gorodskikh-obschestvennykh-prostranstv>. (in Russian)

4. Votinov MA renovasiya i humanizasiya obchestvenih prostranstv v gorodskoe srede Monograph. / MA Votinov; Kharkiv. Nat. un-T. gor. HOZ va-im. De Beketov. - II.: KhNUGH, 2015 - p CLIII. (in Russian)

5. Gejl Ya. Goroda dlya lyudej. Izd. Na russkom yazyke Koncern «KROST», per. s angl. M.: Alpina Pablsher, 2012. 276 s. (in Russian)

6. Glazychev. V.L., Egorov M.M. i dr. Gorodskaya sreda. Tekhnologiya razvitiya: nastolnaya kniga. M.: Ladya, 1995. 240 s. (in Russian)
7. Grojs B. Publichnoe prostranstvo – ot pustoty k paradoksu. Available at: https://strelka.com/category_ru/strelka-press-3/&lang=ru11]. (in Russian)
8. DBN B.2.2.-12: 2019 «Planirovka i zastrojka territorij Available at: <https://dreamdim.ua/wpcontent/uploads/2019/07/DBN-B22-12-2019.pdf>. (in Ukrainian)
9. Dreval I.V Open spaces of Kharkov historical center and the problems of their architectural and urban planning transformation in modern conditions / International symposium «Environmental and engineering aspects for sustainable living» – Hannover, 28 november, 2018. – с. 10-11. ISBN 978-3-00-032886-2.
10. Eterevsckaya I.N. Principy ekologo-landshaftnogo proektirovaniya gorodskikh obshchestvennykh prostranstv: na primere g. Volgograda: dis. kand. arkhitekt. Volgograd, 2004. 256 s. Available at: <https://www.dissercat.com/content/printsiy-ekologo-landshaftnogo-proektirovaniya-gorodskikh-obshchestvennykh-prostranstv>. (in Russian)
11. Kuzmin Yu. Vo-pervykh, eto vygodno: kak sozdayut obshchestvennye prostranstva v mire Available at: <http://www.theinsider.ua/lifestyle/vo-pervykh-eto-vygodno-kak-sozdayut-obshchestvennye-prostranstva-v-mire>. (in Russian)
12. Linnik I.E. Analiz vliyaniya faktorov vneshney sredy na ob"yemy perevozok passazhirov metropolitenom / I.E. Linnik, V.P.Shpachuk, A.I.Zhabina // Suchasni problemi arkhitekturi ta mistobuduvannya -2016.- Vip. 42. – S. 220-225 [Yelektronnyy resurs] - Rezhim dostupu http://nbuv.gov.ua/UJRN/Spam_2016_42_33 (in Russian)
13. Obshchestvennye prostranstva kak globalnyj trend. Kruglyj stol v red. zhurnala «Ekspert». 6.09.2013. Available at: http://apch.ru/journalist_present.html?id=1531. (in Russian)
14. Passazhiropotok v Khar'kovskom metropolitene [Yelektronnyy resurs]. — Rezhim dostupu: <http://www.transmedia.com.ua/kharkov/passazhiropotok.html> (in Russian)
15. Serikzhanova S.S. Publichnoe prostranstvo v sovremennom gorode / Sbornik materialov s konferenczii «Globalnye vyzovy i sovremennye trendy razvitiya vysshego obrazovaniya». - Almaty', 2012. Available at: <https://articlekz.com/article/10959>. (in Russian)
16. Sysoeva V. A. Osobennosti formirovaniya gorodskogo prostranstva v zonakh vliyaniya stanczij metropolitena (na primere Minska): Dis. kand. arkh.: 18.00.04 / BGPA.-MN., 2002. – 174. (in Russian)

17. KhABITAT III Issledovatelskie doklady 11 - Obshhestvennoe prostranstvo Available at: http://uploads.habitat3.org/hb3/11-Habitat-III-Issue-Paper-11_Public-Space_rus-AI_fin.pdf. (in Russian)
18. Khar'kov transportnyy. Metro. Statistika. [Yelektronyy resurs]. — Rezhim dostupu: <https://gortransport.kharkov.ua/subway/statistics/>
19. Kholis L. Goroda vam na pol'zu: Geniy megopolisa/ Per. S angl. — M.: Strelka 2015. - 432s. (in Russian)
20. . Shlipchenko S, Tyshchenko I. (Ne) Zadovolennya publichnymy prostoramy. Urbanistychni Studiyi III. (Predstavnytstvo Fondu im. Haynriksa B'ollya v Ukrayini. Tsentr Urbanistychnykh Studiy NaUKMA) — K.: Vsesvit, 2016. — 340 s. ISBN 978-966-8439-35-3 https://ua.boell.org/sites/default/files/urban_studies_3_edit.pdf (in Ukrainian)

Аннотация

Древаль Ирина Владиславовна д. арх., профессор кафедры градостроительства Харьковского национального университета городского хозяйства имени А.Н. Бекетова.

Жабина Анна Игоревна аспирантка кафедры градостроительства Харьковского национального университета городского хозяйства имени А. Н. Бекетова.

Общественные пространства в зонах влияния станций метрополитена.

В статье освещаются важные вопросы формирования общественных пространств в зонах влияния станций метрополитена. Потребность в их эффективном архитектурно-градостроительном формировании обуславливает необходимость теоретического осмысления данного явления, что и определяет актуальность данной работы. Общественные пространства рассматриваются как общедоступные участки городской территории, где происходят неформальные коммуникации, кратковременный отдых и общественное обслуживание горожан. Размещение данных объектов в структуре транспортно-коммуникационного каркаса города создает предпосылки для формирования своеобразной целостной сети общественных пространств, выполняющих особую коммуникативную функцию жизнедеятельности городской общины.

В данной работе уточнены понятия «зона влияния станций метрополитена» и «общественное пространство», определены три группы факторов, влияющих на функционально-планировочную организацию данного типа городского пространства.

Ключевые слова: общественные пространства; зоны влияния станций метрополитена; факторы влияния; функционально-планировочная организация.

Annotation

Dreval Irina doc. arch., the professor of Urban Planning department of O.M. Beketov national University of urban economy, Kharkiv.

Zhabina Ganna postgraduate, of Urban Planning department of O.M. Beketov national University of urban economy, Kharkiv.

Public spaces in the areas of subway stations.

The purpose of this work is to consider the factors influencing on the features of architectural and urban organization of public spaces in the areas of subway stations as important resources for the development of their network in the structure of the largest cities in Ukraine. Public spaces are considered as publicly accessible areas of the city where informal communications and short-term recreation of citizens take place. The location of these objects in the structure of the transport and communication framework of the city creates the preconditions for the formation of a kind of integrated network of public spaces that perform a special communicative function of the city community. This determines the relevance of this work. The need for such spaces is defined by theoretical understanding and a professional approach to their creation. The study has identified the factors that affect the functional and planning parameters of public spaces in the areas of subway stations' influence. They consist of three groups:

- characteristics of the urban situation;
- type and rank of the transport interchange;
- the needs of passengers who use the subway station, adjacent public transport stations or visit the area for other reasons.

The following conclusions have been made on the base of the study:

1. In the zones of subway stations' influence the locations are formed that fully correspond to the characteristics of "public spaces". These new functional and spatial formations are one of the complex and dynamic elements of the system of public spaces of the city which have significant potential for the formation of an integral network of spaces of this type.

2. It has been improved the necessity of the spatial organization of public spaces in the areas of subway stations' influence in order to optimize their functional and planning organization and landscaping.

3. It has been defined and researched the factors of influence on the organization of public spaces which will allow to define receptions and principles of their functional and planning organization in various urban organization situations and features of formation of the given objects' network.

Key words: public spaces; zones of subway stations' influence; factors of influence; functional and planning organization.